

Українська Хата

Анатолій Григорук

Ти, мабуть, не раз чув такі вислови, як "українська мова", "українська пісня", "український одяг", "українські страви"... Усе це створено тільки нами, українцями. Це, власне, те що відрізняє нас від інших народів на землі. Давня українська хата теж, можна сказати, помешкання особливе.

Де було багато лісу, її будували з дерева. В інших краях — із глини. А дах покривали або тоненькими дощечками — дранкою чи ґонтом, або ж ушивали соломою.

Глиняні хати і ззовні, і зсередини білили. А багато хто, шануючи красу, ще й розписував барвистими квітами.

Долівку теж робили глиняною. І в літню пору вистеляли пахучим зіллям. Вікна в українській хаті були невеличкі, найчастіше — в одну шибку. Заможніші люди склили їх гутним* склом. А бідніші запинали бичачим міхуром, крізь який денне світло ледь-ледь пробивалося.

Найголовнішою в хаті була годувальниця — піч. Вона і страву варила, і всіх обігрівала, бо правила хоч і за тверду, але теплу постіль. Піч теж любовно розписували веселими візерунками, прикрашали витинанками. Тут-таки при ній були рогачі, без яких не поставиш на вогонь ні чавунця, ні горщика, кочерга вигортати жар і попіл та дерев'яна лопата, щоб саджати хліб.

Привертав увагу в хаті й сволок — дерев'яна балка вдовж усієї стелі. Сволок прикрашали різьбленням. Часто позначали на ньому, якого року хату зведено й освячено. А ще до нього підвішували плетену з лози колиску для немовляти.

Посуд, переважно глиняний, зберігали в миснику. А щоденну вдяганку клали на дерев'яну поперечину — жердку.

На почесному місці — покуті — стояв стіл. Біля нього — лава. Над столом, у вишитих рушниках, висіли образи. А перед ними незгасно горіла лампадка.

Окрім стола, в хаті стояла скриня, часто теж розписана квітами або різьблена. У ній зберігали празниковий одяг, рушники, домоткане полотно, намисто та інші родинні коштовності. Скриню накривали скатертиною чи рябчаком, теж домотканим.

До речі, вишитий рушник, як і святі образи, вважався чудодійним. Люди вірили, що він захищає оселю і її мешканців од будь-якого лиха.

Минає час. Багато що змінюється в нашому житті. Виростають під самісіньке небо новітні хмарочоси. Але найтеплішу пам'ять про українську хату, в якій віками мешкали наші прадідусі й прабабусі, ми збережемо назавжди.

* Гута — так називали в Україні невеличкі підприємства, де виробляли скло.